Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ΝΙΚΟΛΑ ΑΙΜΙΛΙΟΥ
της 27ης Νοεμβρίου 2025[1]

Υπόθεση C-412/24

Fauré Le Page Maroquinier SAS,
Fauré Le Page Paris SAS
κατά
Goyard ST-Honoré SAS

[αίτηση του Cour de cassation
(Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Σήματα – Οδηγία 2008/95/ΕΚ – Άρθρο 3 – Λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας σήματος – Άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ' – Παραπλανητικά σήματα – Σήματα που αναφέρουν ορισμένο έτος – Δερμάτινα είδη πολυτελείας, όπως τσάντες χειρός – Σήματα που φέρονται να παραπλανούν το κοινό όσον αφορά το έτος σύστασης του δικαιούχου τους»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95/ΕΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων[2]. Η διάταξη αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να αρνούνται να καταχωρίσουν ή να κηρύσσουν άκυρα τα σήματα που «θα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας».

2. Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ τριών γαλλικών εταιριών οι οποίες κατασκευάζουν και πωλούν τσάντες χειρός και άλλα δερμάτινα είδη, ήτοι μεταξύ, αφενός, των Fauré Le Page Maroquinier SAS και Fauré Le Page Paris SAS (στο εξής, από κοινού: Fauré Le Page) και, αφετέρου, της Goyard ST-Honoré SAS (στο εξής: Goyard), με αντικείμενο το κύρος δύο ημι-απεικονιστικών εθνικών σημάτων που ανήκουν στη Fauré Le Page Paris και που περιλαμβάνουν το έτος «1717».

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

[2] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008 (ΕΕ 2008, L 299, σ. 25). Η εν λόγω οδηγία δεν ισχύει πλέον και έχει αντικατασταθεί από την οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 2015, L 336, σ. 1). Εντούτοις, η οδηγία 2008/95 έχει εφαρμογή ratione temporis στην υπόθεση της κύριας δίκης.

3. Κατά την Goyard, τα επίμαχα σήματα δύνανται να παραπλανήσουν το κοινό, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, και πρέπει, ως εκ τούτου, να κηρυχθούν άκυρα κατ' εφαρμογήν της εν λόγω διάταξης. Συναφώς, η Goyard υποστηρίζει ότι η αναγραφή του έτους «1717» στα εν λόγω σήματα δημιουργεί την εντύπωση ότι ο δικαιούχος τους συστάθηκε το 1717 και ότι, ως εκ τούτου, τα προσδιοριζόμενα από τα εν λόγω σήματα προϊόντα παράγονται σύμφωνα με την τεχνογνωσία μιας εταιρίας με μακραίωνη παράδοση και έχουν ιδιαίτερο επίπεδο ποιότητας. Στην πραγματικότητα όμως δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, καθώς οι εταιρίες Fauré Le Page Paris και Fauré Le Page Maroquinier ιδρύθηκαν μόλις το 2009 και το 2011 αντίστοιχα.

4. Εξ όσων γνωρίζω, το Δικαστήριο έχει εκδώσει μέχρι τούδε μόνο μία απόφαση σχετικά με την ερμηνεία μιας προϊσχύσασας του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 διάταξης[3]. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει περαιτέρω τις προϋποθέσεις εφαρμογής του.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

5. Το άρθρο 3 της οδηγίας 2008/95, με τίτλο «Λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας», όριζε τα εξής:

«1. Δεν καταχωρίζονται ή, εάν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

[…]

ζ) τα σήματα που θα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας·

[…]».

B. Το γαλλικό δίκαιο

6. Βάσει του άρθρου L. 711-3, στοιχείο c, του Code de la propriété intellectuelle (κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης, δεν μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα ή ως στοιχείο σήματος σημείο το οποίο δύναται να παραπλανήσει το κοινό, ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων ή της υπηρεσίας.

[3] Βλ. απόφαση της 30ής Μαρτίου 2006, Emanuel (C-259/04, στο εξής: απόφαση Emanuel, EU:C:2006:215). Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1). Το γράμμα της εν λόγω διάταξης είναι, κατ' ουσίαν, πανομοιότυπο με εκείνο του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, το οποίο την αντικατέστησε. Επομένως, η ερμηνεία που δόθηκε με την εν λόγω απόφαση μπορεί να εφαρμοστεί και για τη διάταξη αυτήν.

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και τα προδικαστικά ερωτήματα

7. Μέχρι το 1992 η Saillard Paris Sàrl (στο εξής: Saillard), γαλλική εταιρία, ήταν η μοναδική μέτοχος της Maison Fauré Le Page, μιας άλλης γαλλικής εταιρίας, η οποία ασκούσε τη δραστηριότητα της αγοραπωλησίας όπλων, πυρομαχικών και δερμάτινων εξαρτημάτων στο Παρίσι από το 1716. Στις 27 Νοεμβρίου 1992 η τελευταία ως άνω εταιρία λύθηκε και το σύνολο του ενεργητικού και του παθητικού της μεταβιβάστηκε στη Saillard.

8. Η Fauré Le Page Paris, μία από τις αναιρεσείουσες της κύριας δίκης, είναι γαλλική εταιρία, η οποία καταχωρίστηκε στο registre du commerce et des sociétés (μητρώο εμπορίου και εταιριών) στις 14 Οκτωβρίου 2009. Στις 29 Οκτωβρίου 2009 απέκτησε από τη Saillard το γαλλικό σήμα «Fauré Le Page» υπ' αριθ. 134782 που προσδιόριζε, μεταξύ άλλων, τα προϊόντα «όπλα με λεπίδα· πυροβόλα όπλα και μέρη αυτών· πυρομαχικά και βλήματα· εκρηκτικές ύλες· στηρίγματα σκοποβολής· κιβώτια φυσιγγίων· δέρμα και απομιμήσεις δέρματος· μπαούλα και βαλίτσες ταξιδίου».

9. Στις 17 Ιουνίου 2011 η Fauré Le Page Paris ζήτησε την καταχώριση των γαλλικών σημάτων «Fauré Le Page Paris 1717» υπ' αριθ. 3839809 και 3839811 που προσδιόριζαν, μεταξύ άλλων, τα προϊόντα «δέρμα και απομιμήσεις δέρματος· μπαούλα και βαλίτσες· σάκοι ταξιδίου· τσάντες χειρός». Στη συνέχεια, τα εν λόγω σήματα καταχωρίστηκαν.

10. Η Fauré Le Page Marroquinier, η έτερη αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, είναι γαλλική εταιρία η οποία άνοιξε το 2012 ένα φυσικό κατάστημα στο Παρίσι (Γαλλία) για την πώληση προϊόντων που έφεραν τα επίμαχα σήματα. Από το 2013 εκμεταλλεύεται επίσης ένα κατάστημα λιανικής πώλησης εντός γαλλικού πολυκαταστήματος, όπου πωλούνται επίσης τέτοια προϊόντα.

11. Στις 26 Οκτωβρίου 2012 η Goyard άσκησε αγωγή κατά της Fauré Le Page ζητώντας, μεταξύ άλλων, να κηρυχθούν τα επίμαχα σήματα άκυρα για τον λόγο ότι δύνανται να παραπλανήσουν το κοινό κατά την έννοια του άρθρου L. 711-3, στοιχείο c, του κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας. Με απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2015, το Tribunal de Grande Instance de Paris (πολυμελές πρωτοδικείο Παρισίων, Γαλλία) απέρριψε το εν λόγω αίτημα της αγωγής της Goyard. Η Goyard άσκησε έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης ενώπιον του Cour d'appel de Paris (εφετείου Παρισίων, Γαλλία).

12. Με απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2016, το Cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισίων) απέρριψε την έφεση της Goyard όσον αφορά τον παραπλανητικό χαρακτήρα των επίμαχων σημάτων. Η εν λόγω απόφαση αναιρέθηκε με απόφαση που εξέδωσε στις 27 Ιουνίου 2018 το chambre commerciale de la Cour de cassation (τμήμα εμπορικών διαφορών του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Γαλλία), με το σκεπτικό ότι το έτος «1717» δεν θα ερμηνευόταν από το κοινό απαραιτήτως ως αναφερόμενο στο έτος σύστασης της Fauré Le Page, αλλά πιθανότερα ως παραπομπή στη χρονική περίοδο κατά την οποία συστάθηκε η Maison Fauré Le Page (της οποίας η Fauré Le Page είναι διάδοχος).

13. Επιληφθέν κατόπιν αναπομπής μετά την αναίρεση, το Cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισίων) έκρινε, στις 23 Νοεμβρίου 2021, ότι τα επίμαχα σήματα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό και ότι έπρεπε, ως εκ τούτου, να κηρυχθούν άκυρα.

14. Ειδικότερα, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι τα στοιχεία «Paris 1717», που περιέχονταν στα επίμαχα σήματα, θα γίνονταν αντιληπτά από το κοινό ως αναφερόμενα στον τόπο και το έτος σύστασης της επιχείρησης της Fauré Le Page και ότι, ως εκ τούτου, θα δημιουργούσαν στο κοινό την πεποίθηση ότι υπήρχε συνέχεια των δραστηριοτήτων από το 1717 και μεταφορά τεχνογνωσίας από την αρχική Maison Fauré Le Page στη Fauré Le Page, μολονότι τούτο δεν ίσχυε. Επιπλέον, το ίδιο δικαστήριο έκρινε ότι οι καταναλωτές που αγοράζουν δερμάτινα είδη πολυτελείας αποδίδουν συχνά σημασία στην ιστορία και τον αριθμό των ετών ύπαρξης της εταιρίας που τα εμπορεύεται, ως εγγύηση της τεχνογνωσίας που απαιτείται για την κατασκευή τους, καθώς και της ποιότητάς τους.

15. Η Fauré Le Page άσκησε αναίρεση κατά της ανωτέρω απόφασης ενώπιον του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.

16. Ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου, η Fauré Le Page ισχυρίζεται ότι, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι ένα σήμα δύναται να παραπλανήσει το κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95, πρέπει ο μέσος καταναλωτής να παραπλανάται όχι ως προς τα χαρακτηριστικά του δικαιούχου του σήματος, αλλά ως προς τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει το σήμα. Δεδομένου ότι τα επίμαχα σήματα δεν παραπέμπουν σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των προϊόντων που προσδιορίζουν και ότι υποδηλώνουν, το πολύ, ότι τα προϊόντα αυτά έχουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο ποιότητας ή κύρους, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης.

17. Το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) εκτιμά ότι, μολονότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95 απαριθμεί διάφορα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών ως προς τα οποία το σήμα ενδέχεται να είναι παραπλανητικό, η εν λόγω απαρίθμηση δεν είναι εξαντλητική. Επομένως, η εν λόγω διάταξη μπορεί να εφαρμοστεί και στην περίπτωση κατά την οποία το σήμα προβάλλει αναληθείς πληροφορίες σχετικά με τον δικαιούχο του σήματος (όπως, εν προκειμένω, σχετικά με τον αριθμό των ετών δραστηριοποίησής του στον συγκεκριμένο τομέα) και ο μέσος καταναλωτής σχηματίζει, ως εκ τούτου, την πεποίθηση ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο ποιότητας ή κύρους.

18. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου[4], η ποιότητα των προϊόντων πολυτελείας πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο σε σχέση με τα υλικά χαρακτηριστικά τους, αλλά και λαμβανομένων υπόψη της αίγλης και της εικόνας γοήτρου που τους προσδίδει μια αίσθηση πολυτέλειας.

19. Επιπλέον, το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι η απόφαση Emanuel, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα σήμα δεν δύναται να παραπλανήσει το κοινό εάν οι φερόμενες ως αναληθείς πληροφορίες που προβάλλει αφορούν την εταιρία που κατασκευάζει τα προϊόντα και όχι τα ίδια τα προϊόντα, αφορούσε διαφορετική κατάσταση. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω υπόθεση, το επίμαχο σήμα περιλάμβανε το όνομα ενός σχεδιαστή μόδας.

20. Τέλος, το δικαστήριο αυτό υπενθυμίζει τις διαπιστώσεις του Cour d'appel de Paris (εφετείου Παρισίων), οι οποίες εκτίθενται συνοπτικά στο σημείο 14 των παρουσών προτάσεων.

[4] Βλ. απόφαση της 23ης Απριλίου 2009, Copad (C-59/08, EU:C:2009:260). Η εν λόγω απόφαση αφορούσε το ζήτημα κατά πόσον ο δικαιούχος σήματος μπορεί να επικαλεστεί έναντι παραχωρησιούχου βλάβη της ποιότητας των προϊόντων.

21. Στο πλαίσιο αυτό, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) εκτιμά ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από το αν οι εν λόγω διαπιστώσεις αρκούν για την κήρυξη της ακυρότητας των επίμαχων σημάτων σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95.

22. Συναφώς, εκτιμά ότι, κατ' αρχάς, πρέπει να κριθεί αν το γεγονός ότι ένα σήμα προβάλλει αναληθείς πληροφορίες σχετικά με τον δικαιούχο του, οι οποίες είναι δυνατόν να επηρεάσουν τον μέσο καταναλωτή των προσδιοριζόμενων από το σήμα προϊόντων ή υπηρεσιών, αρκεί για να συναχθεί ο παραπλανητικός χαρακτήρας του σήματος ή αν η πλάνη του μέσου καταναλωτή πρέπει να αφορά χαρακτηριστικό γνώρισμα των εν λόγω προϊόντων ή υπηρεσιών.

23. Στη συνέχεια, σε περίπτωση που θεωρηθεί ότι η εν λόγω πλάνη αφορά χαρακτηριστικό των προσδιοριζόμενων από το σήμα προϊόντων ή υπηρεσιών, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) διερωτάται εάν, για να θεωρηθεί ένα σήμα παραπλανητικό, αυτό πρέπει να περιγράφει κατά τρόπο αρκούντως συγκεκριμένο τα πιθανά χαρακτηριστικά των εν λόγω προϊόντων ή υπηρεσιών.

24. Τέλος, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο εν λόγω ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, όσον αφορά ειδικότερα τα προϊόντα πολυτελείας, το γεγονός ότι το σήμα αποδίδει στον δικαιούχο του σημαντική πείρα ή τεχνογνωσία στην κατασκευή των προϊόντων τα οποία προσδιορίζει μπορεί να συνιστά τέτοια αρκούντως συγκεκριμένη περιγραφή.

25. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της [οδηγίας 2008/95], αρκεί η αναγραφή [ενός φανταστικ[ού] [έτους] σε σήμα, το οποίο προβάλλει αναληθείς πληροφορίες σχετικά με τη μακροχρόνια παράδοση, την αξιοπιστία και την τεχνογνωσία του κατασκευαστή των προϊόντων και, επομένως, σχετικά με ένα από τα μη υλικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των εν λόγω προϊόντων, για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη πραγματικής παραπλανήσεως ή επαρκώς σοβαρού κινδύνου παραπλανήσεως του καταναλωτή;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, έχει το άρθρο αυτό την έννοια:

α) ότι ένα σήμα μπορεί να θεωρηθεί παραπλανητικό όταν υπάρχει κίνδυνος ο καταναλωτής των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσδιορίζει να σχηματίσει την πεποίθηση ότι ο δικαιούχος του συγκεκριμένου σήματος έχει μακραίωνη παράδοση στην παραγωγή των εν λόγω προϊόντων, προσδίδοντας γόητρο στα προϊόντα αυτά, μολονότι αυτό δεν ισχύει;

β) ότι, προκειμένου να γίνει δεκτό ότι υφίσταται πραγματική παραπλάνηση ή αρκούντως σοβαρός κίνδυνος παραπλανήσεως του καταναλωτή, όπερ συνιστά προϋπόθεση για να κριθεί ότι ένα σήμα είναι παραπλανητικό, πρέπει το σήμα να προσδιορίζει κατά τρόπο αρκούντως συγκεκριμένο τα πιθανά χαρακτηριστικά των προϊόντων και των υπηρεσιών για τα οποία καταχωρίστηκε, ούτως ώστε ο καταναλωτής στον οποίο απευθύνεται να σχηματίσει την πεποίθηση ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία στην πραγματικότητα δεν διαθέτουν;»

26. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, με ημερομηνία 5 Ιουνίου 2024, κατατέθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Ιουνίου 2024. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Fauré Le Page, η Goyard, η Γαλλική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ίδιοι μετέχοντες στη διαδικασία απάντησαν επίσης γραπτώς σε ερωτήσεις του Δικαστηρίου. Δεν διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση.

IV. Ανάλυση

27. Με τα τρία προδικαστικά ερωτήματά του, τα οποία θα αναλύσω από κοινού, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) ζητεί, κατ' ουσίαν, διευκρινίσεις σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του λόγου ακυρότητας που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 σε σήμα το οποίο περιλαμβάνει μεταξύ των στοιχείων του ένα έτος (εν προκειμένω, το 1717). Το εν λόγω δικαστήριο διερωτάται αν το έτος αυτό θα μπορούσε να γίνει αντιληπτό από το κοινό απλώς ως το (αναληθές) έτος σύστασης του δικαιούχου των επίμαχων σημάτων (εν προκειμένω, της Fauré Le Page Paris) ή επιπλέον και ως προβάλλουσα (φερόμενες ως αναληθείς) πληροφορίες σχετικά με ένα χαρακτηριστικό των προϊόντων που προσδιορίζονται από τα εν λόγω σήματα, ήτοι ότι παράγονται σύμφωνα με την τεχνογνωσία εταιρίας με μακραίωνη παράδοση και ότι έχουν ιδιαίτερο επίπεδο ποιότητας.

28. Θα αρχίσω την ανάλυσή μου διευκρινίζοντας ότι σήμα που δύναται να παραπλανήσει το κοινό ως προς ένα χαρακτηριστικό του δικαιούχου του δεν μπορεί να κηρυχθεί άκυρο δυνάμει της διάταξης αυτής, εκτός αν αποδειχθεί ότι το σήμα αυτό παραπλανά επίσης ως προς ένα χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που αφορά. Επιπλέον, το σήμα πρέπει να περιγράφει κατά τρόπο αρκούντως συγκεκριμένο ένα τέτοιο χαρακτηριστικό. Θα εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη μου, σήμα όπως τα εν προκειμένω επίμαχα δεν πληροί καμία από τις ανωτέρω προϋποθέσεις (υπό Α).

29. Στη συνέχεια, θα εξηγήσω ότι, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι ένα στοιχείο σήματος, όπως το έτος «1717», μπορεί να προβάλλει πληροφορίες σχετικά με ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών, η ενδεχόμενη ανακρίβεια των πληροφοριών αυτών, και επομένως ο παραπλανητικός χαρακτήρας του σήματος, πρέπει να εκτιμάται αποκλειστικά σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών, όπως αυτά προκύπτουν από την αίτηση καταχώρισης. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν περιλαμβάνουν εξωγενή στοιχεία, όπως το πραγματικό έτος σύστασης του δικαιούχου του σήματος (εν προκειμένω, το 2009) (υπό Β).

30. Τέλος, θα εξηγήσω ότι η λύση την οποία προτείνω στο Δικαστήριο δεν αποκλείει παρ' όλα αυτά τη δυνατότητα, σε περίπτωση που ένα σήμα περιλαμβάνει αναφορά στο (κατά προσέγγιση) έτος σύστασης του αρχικού κατασκευαστή των προσδιοριζόμενων από το σήμα προϊόντων (εν προκειμένω, της Maison Fauré Le Page), αντί του έτους σύστασης του νυν δικαιούχου του (εν προκειμένω, της Fauré Le Page Paris), ο δικαιούχος του σήματος να *εκπέσει* των δικαιωμάτων του επί του σήματος –σε αντιδιαστολή προς την κήρυξη του σήματος ως άκυρου– δυνάμει διαφορετικής διάταξης της οδηγίας 2008/95. Ούτε αποκλείει τη δυνατότητα άσκησης άλλων μέσων έννομης προστασίας (υπό Γ).

Α. Το σήμα πρέπει να μπορεί να παραπλανήσει το κοινό ως προς συγκεκριμένο χαρακτηριστικό των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών

31. Όλοι οι διάδικοι και οι μετέχοντες στη διαδικασία, πλην της Goyard, θεωρούν ότι, για να κηρυχθεί ένα σήμα άκυρο δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, πρέπει να μπορεί να παραπλανήσει το κοινό ως προς ένα χαρακτηριστικό *των προϊόντων ή υπηρεσιών* που προσδιορίζει.

32. Η δε Goyard υποστηρίζει ότι, μολονότι η εν λόγω διάταξη αναφέρει ρητώς ότι ο παραπλανητικός χαρακτήρας του σήματος μπορεί να αφορά «τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας», η απαρίθμηση αυτή δεν είναι εξαντλητική (δεδομένου ότι προηγείται ο όρος «για παράδειγμα»). Κατά συνέπεια, ένα σήμα που δύναται να παραπλανήσει το κοινό ως προς ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό του δικαιούχου του (ή της εταιρίας που κατασκευάζει τα προϊόντα που προσδιορίζει) και μόνον, όπως ως προς το έτος σύστασής του, μπορεί επίσης να κηρυχθεί άκυρο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, χωρίς να είναι απαραίτητο να στοιχειοθετηθεί ότι οι πληροφορίες που προβάλλει το σήμα αφορούν κάποιο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει [5].

33. Δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Κατ' αρχάς, επισημαίνω ότι όλα τα παραδείγματα που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη [«φύση, (...) ποιότητα ή (...) γεωγραφική προέλευση»] αναφέρονται ρητώς ως χαρακτηριστικά των προσδιοριζόμενων από το σήμα προϊόντων ή υπηρεσιών. Στη βάση αυτήν, η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί ότι ο όρος «για παράδειγμα», που χρησιμοποιείται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, υποδηλώνει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε τη βούληση να αφήσει ανοικτό τον κατάλογο των χαρακτηριστικών των προϊόντων ή των υπηρεσιών ως προς τα οποία και ως προς τις οποίες ένα σήμα μπορεί να είναι παραπλανητικό, και όχι να επιτρέψει να στοιχειοθετείται ο παραπλανητικός χαρακτήρας ενός σήματος βάσει των χαρακτηριστικών του δικαιούχου του και μόνο.

34. Η νομολογία του Δικαστηρίου επιρρωννύει την ανωτέρω ερμηνεία. Στην απόφαση Emanuel [6], το Δικαστήριο έκρινε ότι η αίτηση καταχώρισης σήματος που αντιστοιχούσε στο όνομα του δημιουργού και πρώτου κατασκευαστή των προϊόντων που έφεραν το εν λόγω σήμα –ο οποίος δεν συμμετείχε πλέον στην παραγωγή τους– δεν μπορούσε να απορριφθεί, για τον λόγο αυτόν και μόνο, με την αιτιολογία ότι παραπλανούσε το κοινό. Η εν λόγω απόφαση παρέχει μια πρώτη ένδειξη ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 δεν προοριζόταν να έχει εφαρμογή σε σήματα τα οποία απλώς δύνανται να παραπλανήσουν το κοινό ως προς ένα χαρακτηριστικό του δικαιούχου τους, όπως ως προς την ταυτότητα του προσώπου αυτού (όπως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Emanuel) ή ως προς το έτος σύστασής του (όπως υποστηρίζεται ότι συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση).

[5] Επισημαίνω, παρεμπιπτόντως, ότι η σχετική επιχειρηματολογία της Goyard δεν είναι απολύτως συνεκτική. Αφενός, υποστηρίζει, όπως μόλις εξήγησα, ότι από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 προκύπτει ότι το κρίσιμο χαρακτηριστικό δεν πρέπει κατ' ανάγκη να σχετίζεται με τα προϊόντα που προσδιορίζονται από το εν λόγω σήμα και μπορεί να αφορά, για παράδειγμα, τον κατασκευαστή των προϊόντων αυτών. Αφετέρου, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, φαίνεται να θεωρεί ότι οι (ανακριβείς) πληροφορίες που παρέχει το σήμα όσον αφορά τον εν λόγω κατασκευαστή πρέπει κατ' ανάγκη να δημιουργούν στο κοινό την πεποίθηση ότι τα προϊόντα έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία στην πραγματικότητα δεν έχουν.

[6] Σκέψη 51.

35. Επιπλέον, παραδείγματα από τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009[7] (ο οποίος εφαρμοζόταν στα σήματα της Ένωσης, αλλά έχει πανομοιότυπη διατύπωση με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95) καταδεικνύουν ότι η εκτίμηση του κατά πόσον ένα σήμα «θα μπορούσ[ε] να παραπλανήσ[ει] το κοινό» πραγματοποιείται πάντοτε σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των προσδιοριζόμενων από το σήμα προϊόντων ή υπηρεσιών.

36. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το λεκτικό σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης BIO-INSECT Shocker μπορούσε να παραπλανήσει το ενδιαφερόμενο κοινό, στο μέτρο που αυτό θα το αντιλαμβανόταν υπό την έννοια ότι προσδιόριζε βιολογικά προϊόντα ή προϊόντα συνδεόμενα με την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ στην πραγματικότητα είχε καταχωριστεί για βιοκτόνα[8]. Επίσης, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι ορθώς απορρίφθηκε η αίτηση καταχώρισης του σημείου CAFFÈ NERO ως λεκτικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την αιτιολογία ότι οι καταναλωτές θα μπορούσαν να θεωρήσουν ότι ορισμένα από τα προϊόντα για τα οποία είχε υποβληθεί η αίτηση καταχώρισης, ήτοι το τσάι, το κακάο και τα παρασκευάσματα με βάση το κακάο, καθώς και τα υποκατάστατα του καφέ, αποτελούσαν ή περιείχαν μαύρο καφέ, ενώ στην πραγματικότητα τούτο δεν ευσταθούσε[9].

37. Γενικότερα, το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 207/2009, πρέπει να κρίνεται αν, κατά την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης καταχώρισης του σήματος, υπήρχε διάσταση μεταξύ της πληροφορίας που έφερε το επίμαχο σήμα και των *χαρακτηριστικών των προϊόντων* τα οποία αφορούσε η σχετική αίτηση[10]. Στο ίδιο πνεύμα, το εν λόγω δικαστήριο έχει επισημάνει ότι «μόνον όταν ο καταναλωτής-στόχος σχηματίζει την πεποίθηση ότι τα *προϊόντα και οι υπηρεσίες* έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία στην πραγματικότητα δεν έχουν, ο εν λόγω καταναλωτής θα παραπλανηθεί από το σήμα»[11], επιβεβαιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ότι η εκτίμηση βάσει της εν λόγω διάταξης πρέπει να επικεντρώνεται στην αντίληψη του ενδιαφερόμενου κοινού σε σχέση με τα ίδια τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες.

38. Η συστηματική και τελολογική ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 επιρρωννύει το συμπέρασμα ότι, για να κηρυχθεί άκυρο ένα σήμα δυνάμει της εν λόγω διάταξης, πρέπει αυτό να είναι παραπλανητικό ως προς ένα χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει (και όχι απλώς ως προς τον δικαιούχο του).

7 Κανονισμός της 26ης Φεβρουαρίου 2009 για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 2009, L 78, σ. 1), ο οποίος ίσχυε πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2017, L 154, σ. 1). Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του εν λόγω κανονισμού έχει πανομοιότυπη διατύπωση με εκείνη του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 207/2009.

8 Βλ. απόφαση της 13ης Μαΐου 2020, SolNova κατά EUIPO – Canina Pharma (BIO-INSECT Shocker) (T-86/19, EU:T:2020:199).

9 Βλ. απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, Caffè Nero Group κατά EUIPO (CAFFÈ NERO) (T-29/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:635). Βλ., επίσης, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Alpirsbacher Klosterbräu Glauner κατά EUIPO (Klosterstoff) (T-844/16, EU:T:2017:759), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε απόφαση απόρριψης της αίτησης καταχώρισης του σημείου Klosterstoff, με την αιτιολογία ότι το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση μπορούσε να παραπλανήσει το ενδιαφερόμενο κοινό όσον αφορά τα προϊόντα «μη οινοπνευματώδη ποτά, ιδίως μη οινοπνευματώδης ζύθος», καθώς και απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2023, Myforest Foods κατά EUIPO (MYBACON) (T-107/23, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2023:769), με την οποία το ίδιο δικαστήριο έκρινε ότι η αίτηση καταχώρισης του σημείου MYBACON ως λεκτικού σήματος της Ένωσης έπρεπε να απορριφθεί, διότι μπορούσε να παραπλανήσει το κοινό ως προς τη φύση των επίμαχων τροφίμων, τα οποία ήταν «υποκατάστατα κρέατος με βάση μύκητες· υποκατάστατα κρέατος· έτοιμα γεύματα που αποτελούνται κυρίως από υποκατάστατα κρέατος, συμπεριλαμβανομένων υποκατάστατων κρέατος με βάση μύκητες».

10 Απόφαση της 29ης Ιουνίου 2022, Hijos de Moisés Rodríguez González κατά EUIPO – Ιρλανδία και Ornua (La Irlandesa 1943) (T-306/20, EU:T:2022:404). Η υπογράμμιση δική μου.

11 Βλ. απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2018, Khadi and Village Industries Commission κατά EUIPO – BNP Best Natural Products (Khadi Ayurveda) (T-683/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:860, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η υπογράμμιση δική μου.

39. Πρώτον, το άρθρο 13 της οδηγίας 2008/95 προβλέπει ότι, «[ε]άν οι λόγοι απαραδέκτου, έκπτωσης ή ακυρότητας ενός σήματος αφορούν μέρος μόνον των προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες το εν λόγω σήμα έχει κατατεθεί ή καταχωριστεί, το απαράδεκτο ή η έκπτωση ή η ακυρότητα καλύπτει μόνο τα συγκεκριμένα αυτά προϊόντα ή τις συγκεκριμένες αυτές υπηρεσίες». Όπως επισημαίνει η Fauré Le Page, η εν λόγω διάταξη, δεδομένου ότι προϋποθέτει ότι ένα σήμα μπορεί να είναι παραπλανητικό ως προς ορισμένο χαρακτηριστικό ενός μέρους μόνον των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει, επιβεβαιώνει ότι η εκτίμηση του λόγου ακυρότητας που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας πρέπει να γίνεται πάντοτε σε σχέση με τα εν λόγω προϊόντα ή υπηρεσίες.

40. Δεύτερον, η ερμηνεία που προτείνω στο Δικαστήριο συνάδει με το γράμμα του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/95, το οποίο προβλέπει ότι μόνον τα σημεία που μπορούν από τη φύση τους να διακρίνουν *τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες*[12] μιας επιχείρησης από τα αντίστοιχα προϊόντα ή υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων μπορούν να αποτελέσουν «σήμα». Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, του κανονισμού 207/2009, το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η βασική λειτουργία του σήματος είναι να εγγυάται στον καταναλωτή ή στον τελικό χρήστη την ταυτότητα προέλευσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας που προσδιορίζεται από το σήμα, παρέχοντας στον καταναλωτή ή στον τελικό χρήστη τη δυνατότητα να διακρίνει, χωρίς καμία πιθανότητα σύγχυσης, τα εν λόγω προϊόντα ή υπηρεσίες από άλλα διαφορετικής προέλευσης. Επομένως, η εκτίμηση βάσει της εν λόγω διάταξης δεν μπορεί να εκτείνεται πέραν, αφενός, των επίμαχων προϊόντων και υπηρεσιών και, αφετέρου, του τρόπου με τον οποίο το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται το σήμα[13]. Είναι προφανές, κατά τη γνώμη μου, ότι η ίδια λογική διαπνέει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95.

41. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, είμαι της γνώμης ότι σήμα που δύναται να παραπλανήσει το κοινό μόνον ως προς ορισμένο χαρακτηριστικό του δικαιούχου του, όπως ως προς το έτος σύστασής του, και όχι ως προς ένα χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει, δεν μπορεί να κηρυχθεί άκυρο δυνάμει της εν λόγω διάταξης.

42. Συνεπώς, στην υπό κρίση υπόθεση, το γεγονός και μόνον ότι τα επίμαχα σήματα δύνανται ενδεχομένως να παραπλανήσουν το κοινό ως προς το έτος σύστασης του δικαιούχου τους δεν αρκεί για να κηρυχθούν άκυρα βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95. Όπως επισημαίνει η Γαλλική Κυβέρνηση, το έτος αυτό δεν παρέχει, αφ' εαυτής, καμία πληροφορία σχετικά με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προσδιορίζονται από τα σήματα αυτά.

43. Τούτου λεχθέντος, είναι αληθές ότι, όπως επισημαίνει το ίδιο το αιτούν δικαστήριο, η αναγραφή, σε σήμα, του έτους σύστασης του δικαιούχου του σήματος μπορεί να γίνει αντιληπτή από το κοινό –ιδίως αν το έτος αυτό είναι ιδιαιτέρως παλαιά– ως ένδειξη ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσδιορίζονται από το σήμα παράγονται ή παρέχονται σύμφωνα με ειδική τεχνογνωσία και ότι διαθέτουν ορισμένο επίπεδο ποιότητας ή γοήτρου.

44. Ωστόσο, υπενθυμίζω συναφώς ότι, για να κηρυχθεί ένα σήμα άκυρο βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95, πρέπει αυτό όχι μόνο να μπορεί να παραπλανήσει το κοινό ως προς ορισμένο χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει, αλλά και να περιγράφει κατά τρόπο *αρκούντως συγκεκριμένο* ένα τέτοιο χαρακτηριστικό. Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου, την οποία,

[12] Η υπογράμμιση δική μου.

[13] Βλ. απόφαση της 22ας Μαρτίου 2018, Safe Skies κατά EUIPO – Travel Sentry (TSA LOCK) (T-60/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:164, σκέψεις 62 και 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση της 2ας Απριλίου 2025, Giuliani κατά EUIPO – H&H (Swisse) (T-442/23, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2025:354, σκέψη 100 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

κατά τη γνώμη μου, το Δικαστήριο θα πρέπει να ενστερνιστεί, όταν ένα σήμα δεν μεταδίδει ένα αρκούντως ακριβές και σαφές μήνυμα σχετικά με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προστατεύονται, ή σχετικά με τα χαρακτηριστικά τους, αλλά περιορίζεται στο να τα υπαινίσσεται, δεν μπορεί να υπάρξει παραπλάνηση όσον αφορά τα εν λόγω προϊόντα και τις εν λόγω υπηρεσίες[14].

45. Κατά τη γνώμη μου, απλώς και μόνον η αναγραφή ενός έτους σε ένα σήμα, χωρίς σαφή ένδειξη ότι (δήθεν) αντιστοιχεί στο έτος σύστασης του δικαιούχου του σήματος, δεν συνιστά, αφ' εαυτής, τέτοια αρκούντως συγκεκριμένη περιγραφή.

46. Συγκεκριμένα, ελλείψει περαιτέρω διευκρινίσεων, το έτος αυτό μπορεί να γίνει αντιληπτό από το κοινό ως το έτος σύστασης της εταιρίας η οποία επί του παρόντος κατασκευάζει ή πωλεί τα προϊόντα ή παρέχει τις υπηρεσίες που προσδιορίζονται από το σήμα –και η οποία μπορεί να είναι διαφορετικό νομικό ή φυσικό πρόσωπο από τον δικαιούχο του σήματος– ή ως το έτος σύστασης (ή άλλο ιστορικά σημαντικό έτος) της εταιρίας η οποία αρχικά κατασκεύαζε τα εν λόγω προϊόντα ή παρείχε τις εν λόγω υπηρεσίες και στη συνέχεια μεταβίβασε τα περιουσιακά της στοιχεία σε άλλη οντότητα. Αν γίνει δεκτή η τελευταία αυτή ερμηνεία στην υπό κρίση υπόθεση – υπό την επιφύλαξη της εκτίμησης του αιτούντος δικαστηρίου–, φρονώ ότι τα επίμαχα σήματα δύσκολα θα μπορούν να θεωρηθούν ικανά να παραπλανήσουν το κοινό, δεδομένου ότι η Maison Fauré Le Page, ο αρχικός κατασκευαστής των προϊόντων που εμπορεύεται η Fauré Le Page, υφίστατο ήδη το 1717 (καθώς συστάθηκε το προηγούμενο έτος, το 1716).

47. Επιπλέον, ένα απλό έτος όπως το «1717», το οποίο περιλαμβάνεται σε σήμα, θα μπορούσε εξίσου να γίνει αντιληπτό ως αναφερόμενο στο έτος πρώτης εμφάνισης του σχεδίου των προϊόντων που φέρουν το σήμα ή στο έτος διάθεσης στην αγορά του πρώτου υποδείγματος ή της πρώτης εκδοχής των προϊόντων αυτών. Θα μπορούσε επίσης να ερμηνευθεί ως το έτος πρώτης ανάπτυξης της τεχνογνωσίας ή της εφαρμοσθείσας κατά την κατασκευή των προϊόντων τεχνικής ή, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, ως ένα καθαρά επινοημένο ή πλασματικό έτος, το οποίο δεν πιστοποιεί ούτε την τεχνογνωσία ή πείρα της επιχείρησης από την οποία προέρχονται τα προϊόντα ούτε την ποιότητα των προϊόντων αυτών.

48. Κατά τη γνώμη μου, η διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου) επιβεβαιώνει την ασάφεια αυτή. Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι το στοιχείο «1717» των επίμαχων σημάτων μπορεί να θεωρηθεί, αφενός, ότι προβάλλει αναληθείς πληροφορίες σχετικά με «τη μακροχρόνια παράδοση, την αξιοπιστία και την τεχνογνωσία του κατασκευαστή των προϊόντων» και, αφετέρου, ότι υπονοεί ότι ο δικαιούχος του συγκεκριμένου σήματος έχει μακραίωνη παράδοση στην παραγωγή των εν λόγω προϊόντων, προσδίδοντας γόητρο στα προϊόντα αυτά. Το γεγονός ότι το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) εξετάζει τις εν λόγω πολλαπλές –και, σε ορισμένο βαθμό, ασαφείς– ερμηνείες του στοιχείου «1717» επιβεβαιώνει, κατά τη γνώμη μου, ότι τα επίμαχα σήματα δεν περιγράφουν κατά τρόπο αρκούντως συγκεκριμένο ορισμένο χαρακτηριστικό των προϊόντων που προσδιορίζουν. Διαφορετική θα μπορούσε να είναι η εκτίμηση αν, αντί του εν λόγω στοιχείου, τα σήματα περιλάμβαναν ακριβέστερους όρους όπως «Δεξιοτεχνία από το 1717» ή «Τεχνική που εφαρμόζεται από το 1717». Ωστόσο, τούτο δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

[14] Βλ., κατ' αναλογίαν, τη νομολογία σχετικά με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 207/2009, ιδίως την απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, Aldi Einkauf κατά EUIPO – Fratelli Polli (ANTICO CASALE) (T-327/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:439, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Όπως διευκρινίζει το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) στις κατευθυντήριες γραμμές του, το ενδιαφερόμενο κοινό πρέπει να αναγνωρίζει ότι το σημείο μεταδίδει συγκεκριμένο, σαφές και αδιαμφισβήτητο μήνυμα σχετικά με τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση (ή άλλο χαρακτηριστικό) των προϊόντων και των υπηρεσιών κατά τρόπον ώστε να είναι αδύνατη η μη παραπλανητική χρήση του (βλ. https://guidelines.euipo.europa.eu/2302857/2227837/trade-mark-guidelines/2-the-test-for-deceptiveness).

Β. Η εκτίμηση βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', πρέπει να βασίζεται μόνο στο σήμα και στον κατάλογο των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών

49. Στην παρούσα ενότητα, θα εξηγήσω ότι, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι ένα στοιχείο σήματος, όπως το έτος «1717», προβάλλει πληροφορίες σχετικά με ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει –υποδηλώνοντας, για παράδειγμα, ότι τα προϊόντα αυτά παράγονται σύμφωνα με την τεχνογνωσία μιας επιχείρησης με μακραίωνη παράδοση και ότι έχουν ιδιαίτερο επίπεδο ποιότητας– η ανακρίβεια της πληροφορίας αυτής, και επομένως ο ενδεχομένως παραπλανητικός χαρακτήρας του σήματος, θα μπορεί εν πάση περιπτώσει να εκτιμηθεί μόνον υπό το πρίσμα των χαρακτηριστικών των προϊόντων ή των υπηρεσιών, όπως αυτά προκύπτουν από την αίτηση καταχώρισης. Στα χαρακτηριστικά αυτά δεν περιλαμβάνεται το έτος πραγματικής σύστασης του δικαιούχου του σήματος (εν προκειμένω, το 2009).

50. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, στις προτάσεις μου στην υπόθεση PMJC [15] εξέθεσα ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, «προκειμένου να διαπιστωθεί ότι το σήμα καταχωρίσθηκε κατά παράβαση του σχετικού με τον κίνδυνο παραπλανήσεως λόγου απαραδέκτου, πρέπει να αποδειχθεί ότι το σημείο που κατατέθηκε με σκοπό την καταχώρισή του ως σήματος δημιουργούσε αφ' εαυτού τέτοιον κίνδυνο» [16]. Όπως υποστηρίζουν η Fauré Le Page, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ο λόγος ακυρότητας που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 απαιτεί να στοιχειοθετηθεί ότι, κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης καταχώρισης, το σήμα ήταν *εγγενώς* παραπλανητικό [17], υπό την έννοια ότι το κοινό θα μπορούσε να συναγάγει από το σήμα αυτό μια πληροφορία η οποία ουδόλως ευσταθεί όσον αφορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που απαριθμούνται στην εν λόγω αίτηση. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να υπήρχε εξαρχής [18] ανακολουθία μεταξύ των πληροφοριών που προβάλλονταν με το σήμα και των χαρακτηριστικών των προϊόντων ή των υπηρεσιών που περιγράφονταν στην αίτηση αυτή [19].

51. Επομένως, οποιαδήποτε συγκεκριμένη περίσταση η οποία δεν προκύπτει από το ίδιο το σήμα ή από τον κατάλογο των προσδιοριζόμενων από το εν λόγω σήμα προϊόντων και υπηρεσιών ο οποίος υποβλήθηκε με την αίτηση δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση του παραπλανητικού χαρακτήρα βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95 [20].

52. Στην υπό κρίση υπόθεση, δεν υπάρχει ανακολουθία μεταξύ των προβαλλόμενων με το σήμα πληροφοριών και των χαρακτηριστικών των προϊόντων ή των υπηρεσιών τα οποία προκύπτουν από την αίτηση καταχώρισης. Συγκεκριμένα, τίποτε στον κατάλογο των προϊόντων που περιλαμβάνεται στην εν λόγω αίτηση, ήτοι «δέρμα και απομιμήσεις δέρματος· μπαούλα και βαλίτσες· σάκοι ταξιδίου· τσάντες χειρός», δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιφάσκει στις πληροφορίες που φέρονται να προβάλλονται με τα επίμαχα σήματα, ήτοι ότι τα

15 C-168/24 (EU:C:2025:221, στο εξής: προτάσεις μου στην υπόθεση PMJC). Βλ. σημεία 41 έως 46 των εν λόγω προτάσεων.

16 Βλ. απόφαση της 8ης Ιουνίου 2017, W. F. Gözze Frottierweberei και Gözze (C-689/15, EU:C:2017:434, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η υπογράμμιση δική μου. Η εν λόγω απόφαση αφορούσε την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 207/2009 και όχι του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95. Ωστόσο, μπορεί να εφαρμοστεί κατ' αναλογία στην ερμηνεία της τελευταίας αυτής διάταξης.

17 Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2025, Verband der Islamischen Kulturzentren κατά EUIPO – Inaba Shokuhin (TUNA) (T-377/24, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2025:825, σκέψη 80 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, σημεία 41 και 44 των προτάσεών μου στην υπόθεση PMJC και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

18 Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 29ης Ιουνίου 2022, Hijos de Moisés Rodríguez González κατά EUIPO – Ιρλανδία και Ornua (La Irlandesa 1943) (T-306/20, EU:T:2022:404, σκέψη 68).

19 Βλ., κατ' αναλογίαν, τη νομολογία που μνημονεύεται στο σημείο 37 των παρουσών προτάσεων.

20 Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2025, Verband der Islamischen Kulturzentren κατά EUIPO – Inaba Shokuhin (TUNA) (T-377/24, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2025:825, σκέψεις 81 έως 83).

προσδιοριζόμενα από τα εν λόγω σήματα προϊόντα κατασκευάζονται σύμφωνα με την τεχνογνωσία εταιρίας με μακραίωνη παράδοση και ότι έχουν ιδιαίτερο επίπεδο ποιότητας. Το γεγονός ότι η Fauré Le Page Paris και η Fauré Le Page Maroquinier δημιουργήθηκαν μόλις το 2009 και το 2011, αντίστοιχα, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη, δεδομένου ότι, όπως εξήγησα, οι πληροφορίες αυτές δεν εμφανίζονται ούτε στα ίδια τα επίμαχα σήματα ούτε στον κατάλογο των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών.

53. Εντούτοις, η Goyard υποστηρίζει ότι, από τα διάφορα παραδείγματα που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95 και που υπενθυμίζονται στο σημείο 31 των παρουσών προτάσεων, το παράδειγμα που αφορά τη «γεωγραφική προέλευση» προϋποθέτει τη λήψη υπόψη περιστάσεων σχετικών με τον τόπο δημιουργίας των επίμαχων προϊόντων ή παροχής των επίμαχων υπηρεσιών, οι οποίες είναι εξωγενείς σε σχέση με το ίδιο το σήμα ή με τον κατάλογο των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών. Κατά την Goyard, τούτο συνεπάγεται ότι στοιχεία όπως, στην υπό κρίση υπόθεση, το γεγονός ότι οι εταιρίες Fauré Le Page Paris και Fauré Le Page Maroquinier ιδρύθηκαν το 2009 και το 2011, αντίστοιχα, τα οποία δεν εμφανίζονται ούτε στο ίδιο το σήμα ούτε στον κατάλογο των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών, μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη για τη στοιχειοθέτηση της ακυρότητας του σήματος σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95.

54. Διαφωνώ εκ νέου. Κατ' αρχάς, είναι βεβαίως αληθές ότι δεν υπάρχουν παραδείγματα στη νομολογία του Δικαστηρίου –ούτε και σε αυτήν του Γενικού Δικαστηρίου– που ένα σήμα να έχει πράγματι κριθεί ότι δύναται να παραπλανήσει το κοινό, κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης ή του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, του κανονισμού 207/2009 (το οποίο, όπως εξέθεσα ήδη στο σημείο 35 των παρουσών προτάσεων, έχει πανομοιότυπη διατύπωση με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95), όσον αφορά τη «γεωγραφική προέλευση» των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει.

55. Ωστόσο, φρονώ ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, του κανονισμού 207/2009, το Γενικό Δικαστήριο έχει υιοθετήσει μια ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «γεωγραφικής προέλευσης», η οποία περιλαμβάνει τον τόπο καταγωγής ή προέλευσης των προϊόντων ή των υπηρεσιών –για παράδειγμα, μια παλιά αγροικία–, ο οποίος δεν απαιτείται να είναι μια συγκεκριμένη γεωγραφική τοποθεσία [21].

56. Επί της βάσης αυτής, μπορώ κάλλιστα να θεωρήσω πιθανό ότι, για παράδειγμα, ένα σήμα που περιέχει την ένδειξη «Από το δάσος» θα μπορούσε να κηρυχθεί άκυρο βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95 όσον αφορά προϊόντα που θα περιγράφονταν στην αίτηση καταχώρισης ως «έπιπλα αποτελούμενα από υλικά απομίμησης ξύλου (όπως οι πλαστικές ύλες)», για τον λόγο ότι ένα τέτοιο σήμα δύναται να παραπλανήσει το κοινό όχι μόνον ως προς τη σύνθεση, αλλά και ως προς τον τόπο καταγωγής ή προέλευσης των οικείων προϊόντων. Μια τέτοια εκτίμηση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς να είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη άλλα στοιχεία πέραν του ίδιου του σήματος ή του καταλόγου των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών.

[21] Βλ. απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, Aldi Einkauf κατά EUIPO – Fratelli Polli (ANTICO CASALE) (T-327/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:439, σκέψεις 46 έως 52). Ωστόσο, στην εν λόγω απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε τα συμπεράσματα του τμήματος προσφυγών του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO), κρίνοντας ότι το ενδιαφερόμενο κοινό δεν θα αντιλαμβανόταν τους όρους «antico casale» υπό την έννοια ότι μετέδιδαν ένα αρκούντως συγκεκριμένο και σαφές μήνυμα και, ως εκ τούτου, δεν θα εκλάμβανε το εν λόγω στοιχείο του σήματος ως ένδειξη γεωγραφικής προέλευσης των επίμαχων προϊόντων, αλλά μάλλον θα το θεωρούσε απλώς και μόνον ως όρο εγκωμιαστικού χαρακτήρα.

57. Κατά συνέπεια, δεν έχω πεισθεί από το επιχείρημα της Goyard ότι η περιλαμβανόμενη στην εν λόγω διάταξη αναφορά στη «γεωγραφική προέλευση» των προϊόντων ή των υπηρεσιών υποδηλώνει απαραιτήτως ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη εξωγενή στοιχεία [22].

58. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, φρονώ ότι, στην προκειμένη περίπτωση, το γεγονός ότι οι εταιρίες Fauré Le Page Paris και Fauré Le Page Marroquinier ιδρύθηκαν το 2009 και το 2011, αντίστοιχα, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ότι τα επίμαχα σήματα θα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό και ότι, ως εκ τούτου, θα πρέπει να κηρυχθούν άκυρα βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95. Στη βάση αυτήν, και υπό την επιφύλαξη των διαπιστώσεων του αιτούντος δικαστηρίου, δεν αντιλαμβάνομαι πώς θα μπορούσε να εφαρμοστεί στα σήματα αυτά ο λόγος ακυρότητας που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη.

Γ. Καταληκτικές παρατηρήσεις: η διάκριση μεταξύ ακυρότητας και έκπτωσης και άλλα μέσα έννομης προστασίας

59. Όπως εξέθεσα ήδη στην εισαγωγή, η βασική επιχειρηματολογία της Goyard όσον αφορά τα επίμαχα σήματα είναι ότι περιέχουν ένα στοιχείο –το έτος «1717»– το οποίο θα μπορούσε να δημιουργήσει στο κοινό την (αναληθή) εντύπωση ότι ο αρχικός παραγωγός των προσδιοριζόμενων από το σήμα προϊόντων (η Maison Fauré Le Page, που συστάθηκε το 1716) εξακολουθεί να συμμετέχει στην παραγωγή τους, ενώ ο νυν δικαιούχος (Fauré Le Page Paris) συστάθηκε το 2009.

60. Για να ολοκληρώσω την εκτίμησή μου, θα συμπλήρωνα ότι η κήρυξη σήματος, όπως τα επίμαχα σήματα, ως άκυρου, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95, για τον λόγο αυτόν και μόνον θα αντέβαινε, κατά τη γνώμη μου, στη θεμελιώδη αρχή ότι τα σήματα αποτελούν αυτοτελή αντικείμενα εμπορικών συναλλαγών. Η κυριότητά τους μπορεί να μεταβιβάζεται από ένα πρόσωπο ή μια επιχείρηση σε άλλο ή σε άλλη, χωρίς η μεταβίβαση αυτή να συνεπάγεται ακυρότητα του ίδιου του σήματος. Τούτο απεφάνθη, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο στην απόφαση Emanuel σχετικά με σήμα που έφερε το όνομα του αρχικού δημιουργού των επίμαχων ενδυμάτων, ο οποίος δεν μετείχε πλέον στην παραγωγή τους [23].

61. Αντιλαμβάνομαι από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ότι η Fauré Le Page απέκτησε νομίμως το γαλλικό σήμα «Fauré Le Page» από τη Saillard, η οποία ήταν η μοναδική μέτοχος της αρχικής Maison Fauré Le Page, από την οποία απέκτησε στη συνέχεια όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού της. Συμμερίζομαι, επίσης, την άποψη της Fauré Le Page ότι το κοινό γνωρίζει ότι τα σήματα –ιδίως εκείνα που καταχωρίζονται για προϊόντα του τομέα των ειδών πολυτελείας, όπως συμβαίνει εν προκειμένω– αναφέρονται συχνά στο έτος σύστασης του αρχικού ή πρώτου κατασκευαστή, έστω και αν ο κατασκευαστής αυτός δεν είναι πλέον

[22] Ωστόσο, όπως θα εξηγήσω στο σημείο 61 των παρουσών προτάσεων, άλλα στοιχεία πέραν του ίδιου του σήματος ή του καταλόγου των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών (όπως οι περιστάσεις που αφορούν το *πού* πραγματικά κατασκευάζονται τα εν λόγω προϊόντα ή παρέχονται οι εν λόγω υπηρεσίες) μπορούν να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2008/95, το οποίο αφορά την έκπτωση από τα δικαιώματα επί σημάτων λόγω του παραπλανητικού χαρακτήρα τους. Για παράδειγμα, η έκπτωση από τα δικαιώματα επί του σήματος «Mövenpick of Switzerland» κηρύχθηκε για τον λόγο ότι τα επίμαχα προϊόντα παράγονταν στη Γερμανία (βλ. απόφαση του πρώτου τμήματος προσφυγών της 12ης Φεβρουαρίου 2009, R 697/2008-1, Biscosuisse – Chocosuisse κατά Mövenpick Holding, σημεία 17 έως 19).

[23] Βλ. σκέψεις 45 έως 49 της εν λόγω απόφασης. Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Emanuel (C-259/04, EU:C:2006:50, σημεία 35 έως 40). Τέλος, βλ., απόφαση της 14ης Μαΐου 2009, Fiorucci κατά ΓΕΕΑ – Edwin (ELIO FIORUCCI) (T-165/06, EU:T:2009:157, σκέψεις 30 και 34). Συμπληρώνω ότι το άρθρο 21 της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) ορίζει ότι «το πρόσωπο στο οποίο ανήκει ένα καταχωρημένο εμπορικό σήμα έχει το δικαίωμα εκχώρησης του εμπορικού σήματος χωρίς αναγκαστικά να απαιτείται εκ παραλλήλου η μεταβίβαση της επιχείρησης στην οποία ανήκει το εμπορικό σήμα».

υπεύθυνος για την παραγωγή των προϊόντων. Τούτο είναι φυσικό επακόλουθο του γεγονότος ότι οι επιχειρήσεις με μακραίωνη παράδοση σπάνια παραμένουν αμετάβλητες στον χρόνο και ότι, στην πράξη, αποτελούν αντικείμενο διαφόρων συναλλαγών, ήτοι πωλήσεων, επαναγορών (buyback), αναδιαρθρώσεων και παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης εμπορικών σημάτων. Είναι προφανές ότι οι εν λόγω συναλλαγές δεν μπορούν, αυτές καθεαυτές και αφ' εαυτών, να καταστήσουν αυτοδικαίως άκυρα τα σήματα που περιέχουν στοιχεία που σχετίζονται με τον προηγούμενο ή τον αρχικό τους δικαιούχο.

62. Τούτου λεχθέντος, η λύση που προτείνω στο Δικαστήριο δεν αποκλείει, κατά τη γνώμη μου, τη δυνατότητα *έκπτωσης* από τα δικαιώματα επί των εν λόγω σημάτων, όταν από περιστάσεις που αφορούν τη χρήση των σημάτων μετά την καταχώριση προκύπτει ότι ο αρχικός κατασκευαστής (ή ο προηγούμενος ή αρχικός δικαιούχος του σήματος) δεν μετέχει πλέον στην παραγωγή των προϊόντων ή στην παροχή των υπηρεσιών που προσδιορίζει το σήμα και ότι, ως εκ τούτου, το σήμα μπορεί να παραπλανήσει το κοινό ως προς ορισμένο χαρακτηριστικό των εν λόγω προϊόντων ή υπηρεσιών.

63. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, στις προτάσεις μου στην υπόθεση PMJC[24], αποσαφήνισα τη διάκριση μεταξύ του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, το οποίο αφορά την ακυρότητα, ήτοι το αν ένα σήμα θα έπρεπε να είχε καταχωριστεί εξαρχής, και του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας, το οποίο αφορά την έκπτωση, ήτοι το αν, όταν ένα σήμα έχει καταχωριστεί νομίμως, ο δικαιούχος θα πρέπει μολαταύτα να κηρυχθεί έκπτωτος από τα δικαιώματα επί του σήματος αυτού, επειδή δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις καταχώρισης. Όπως προανέφερα, βάσει της πρώτης ως άνω διάταξης, δεν μπορούν να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία που δεν εμφανίζονται στο ίδιο το σήμα ή στον κατάλογο των προϊόντων ή υπηρεσιών που παρατίθενται στην αίτηση καταχώρισης. Αντιθέτως, το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/95 προβλέπει ότι ο δικαιούχος σήματος είναι δυνατόν να κηρυχθεί έκπτωτος των δικαιωμάτων του εάν, μετά την ημερομηνία καταχώρισης, «*λόγω της χρήσης* του σήματος από τον δικαιούχο, ή με τη συγκατάθεσή του για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωρισθεί, ενδέχεται να παραπλανηθεί το κοινό ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών αυτών»[25]. Επομένως, βάσει της εν λόγω διάταξης, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη εξωγενή στοιχεία σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκε το σήμα μετά την καταχώριση.

64. Συνεπώς, μολονότι ένα σήμα που περιέχει στοιχεία τα οποία αφορούν τον προηγούμενο ή τον αρχικό δικαιούχο του ή τον αρχικό κατασκευαστή των προϊόντων ή παρέχοντα τις υπηρεσίες που προσδιορίζει δεν μπορεί να κηρυχθεί άκυρο βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/95, ο δικαιούχος του θα μπορεί εντούτοις να εκπέσει από τα δικαιώματα επί του σήματος αυτού βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, αν αποδειχθεί, για παράδειγμα, ότι, κατόπιν της καταχώρισης, το σήμα χρησιμοποιήθηκε για προϊόντα των οποίων η παραγωγή δεν έχει καμία απολύτως σχέση με τον εν λόγω αρχικό κατασκευαστή ή παραγωγό. Υπενθυμίζω ότι αυτό είναι, κατ' ουσία, το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα στις προτάσεις μου στην υπόθεση PMJC, με τις οποίες πρότεινα στο Δικαστήριο να κρίνει ότι η τελευταία ως άνω διάταξη δεν αντίκειται στην κήρυξη *έκπτωσης* από τα δικαιώματα επί σήματος το οποίο αποτελείται από το επώνυμο δημιουργού για τον λόγο ότι η εκμετάλλευση του σήματος, μετά την εκχώρησή του, γίνεται υπό συνθήκες πρόσφορες να πείσουν πράγματι το κοινό ότι ο ανωτέρω δημιουργός εξακολουθεί να μετέχει στη δημιουργία των προϊόντων που φέρουν το σήμα, ενώ τούτο δεν συμβαίνει πλέον.

[24] Βλ. σημεία 50 έως 54 των εν λόγω προτάσεων.

[25] Η υπογράμμιση δική μου.

65. Τέλος, επισημαίνω ότι η αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας 2008/95 προβλέπει ότι η εν λόγω οδηγία «δεν πρέπει να αποκλείει την εφαρμογή επί των σημάτων των νομικών διατάξεων των κρατών μελών, εκτός από το δίκαιο των σημάτων, όπως είναι οι διατάξεις σχετικά με τον αθέμιτο ανταγωνισμό, την αστική ευθύνη ή την προστασία των καταναλωτών». Όπως εξήγησε το Δικαστήριο στην απόφαση Emanuel[26], η αναγραφή «ανακριβών» πληροφοριών σε ένα σήμα μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες, να συνιστά «δόλιο» τέχνασμα –για τους σκοπούς της διαπίστωσης αστικής ευθύνης– ακόμη και αν δεν συνιστά παραπλάνηση κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της εν λόγω οδηγίας. Τούτο θα μπορεί ιδίως να συμβαίνει όταν ο δικαιούχος του σήματος εμφανίζεται στο ενδιαφερόμενο κοινό ως νόμιμος ή οικονομικός διάδοχος του δικαιούχου προγενέστερου παρόμοιου σήματος, χωρίς να υφίσταται σχέση συνέχειας ή διαδοχής μεταξύ των δύο.

66. Μια τέτοια περίσταση, εφόσον υφίσταται ήδη κατά τον χρόνο καταχώρισης του σήματος, θα μπορούσε, επίσης, να ληφθεί υπόψη για την κήρυξη της ακυρότητας του εν λόγω σήματος βάσει ενός άλλου λόγου που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/95 – συγκεκριμένα, στο άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, της εν λόγω οδηγίας–, ο οποίος αφορά τις αιτήσεις που υποβάλλονται κακόπιστα[27].

67. Ωστόσο, η ευδοκίμηση ενός τέτοιου επικουρικού ισχυρισμού θα εξαρτάται από το αν μπορεί να στοιχειοθετηθεί ότι ο δικαιούχος του σήματος –εν προκειμένω η Fauré Le Page– επιδίωξε εσκεμμένα να δημιουργήσει αναληθή εντύπωση συνέχειας ή διαδοχής. Εξ όσων αντιλαμβάνομαι, και με την επιφύλαξη της εκτίμησης του αιτούντος δικαστηρίου, τούτο δεν φαίνεται να συμβαίνει εν προκειμένω, δεδομένου ότι, όπως ήδη επισήμανα στο σημείο 60 των παρουσών προτάσεων, η Fauré Le Page Paris έχει αποκτήσει νομίμως το γαλλικό σήμα «Fauré Le Page» από τη Saillard, η οποία ήταν η μοναδική μέτοχος της αρχικής Maison Fauré Le Page, από την οποία απέκτησε στη συνέχεια όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού.

V. Πρόταση

68. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) ως εξής:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων,

έχει την έννοια ότι η αναγραφή, σε σήμα, έτους το οποίο το κοινό μπορεί να αντιληφθεί ως ένδειξη του έτους σύστασης του δικαιούχου του σήματος, ενώ τούτο δεν συμβαίνει, δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να έχει ως συνέπεια την ακυρότητα του εν λόγω σήματος. Για να κηρυχθεί ένα σήμα άκυρο βάσει της διάταξης αυτής, πρέπει να μπορεί να παραπλανήσει το κοινό ως προς ορισμένο χαρακτηριστικό των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσδιορίζει και να περιγράφει κατά τρόπο αρκούντως συγκεκριμένο το εν λόγω χαρακτηριστικό. Επιπλέον, περιστάσεις –όπως το πραγματικό έτος σύστασης του νυν δικαιούχου του σήματος– οι οποίες είναι εξωγενείς σε σχέση

[26] Βλ. σκέψη 50 της εν λόγω απόφασης.

[27] Βλ., κατ' αναλογίαν, όσον αφορά τον κανονισμό 207/2009, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2022, Zdút κατά EUIPO – Nehera κ.λπ. (nehera) (T-250/21, EU:T:2022:430, σκέψη 68). Η αντίστοιχη προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2008/95 διάταξη στο πλαίσιο του εν λόγω κανονισμού είναι το άρθρο 52, παράγραφος 1, στοιχείο β′.

με το ίδιο το σήμα ή με τον κατάλογο των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών ο οποίος υποβλήθηκε με την αίτηση καταχώρισης δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της εν λόγω οδηγίας.